

hvilket gjør, at alle Forsøgene paa Afhjælpning ofte faae en Karakter, som tyder paa, at hver sørger for sine Egne. Man siger vel, at saa er der Politit, saa dette ogsaa hint med deri, men Ulykken skyldes i Virkeligheden ofte kun manglende Almenbestemmelser, hvorunder de forskjellige Villier til at yde deres Skærb maatte underordne sig. Det var vistnok oprindelig Tanken med det private Lovforslag, som blev indbragt af en Landssthingsmand i Sessionen 1855—56 om en "fri kirkelig Fattigunderstøttelse", eller hvordan nu selve Titlen hedder, "kirkelig" eller "kristelig", at ikke blot Kjøbstæder og Landkommuner, men ogsaa Kjøbenhavn skulde være indbefattet under Loven. Under Forhandlingerne om den Sag i Rigsdagen, hvor "kirkelig" blev strøget, Somme til Forargelse, men i Almindelighed til Tilfredsstillelse, fordi Diemedet med Loven dog var et mere almenborgerligt, fik Loven et saadant Indhold, at det blev almindelig erkjendt, og det har da ogsaa vist sig i Praxis, at Kjøbenhavn var udelukket. Derfor have vi havt det særskilte, at medens vistnok saa godt som samtlige Kommuner i hele Landet under de strenge Vintre og den forunderlig vrelende Tid for Arbeidere og andre Smaafolk, som Nedgang i Forretningerne og trænge Tider have fremkaldt, i Genhold til Tanken i Loven af 1856, saaledes som den ogsaa senere har fundet sin Bekræftelse i Kommunallovene, have ydet direkte Bistand til den frivillige Fattigunderstøttelse, og det somme Steder ingenlunde ubetydeligt, idet det endogsaa er gaaet i Tusinde i forskjellige Kjøbstadskommuner, har man her i Kjøbenhavn ikke havt en eneste Ore tilovers dertil af Kommunekassen. Loven har ikke været hvilende over Kjøbenhavn med sin moraliske Forpligtelse — thi strengt taget kan man ikke sige, at der er nogen juridisk Forpligtelse i Lovgivningen for de andre Kommuner, men den har i disse gennem sin Anvendelse faaet en Forstaaelse, en moralisk Betydning, som er bleven fulgt, og det har vist sig her som saa ofte, at det ikke alle Tider er det skrevne, positive Ord, der er det mest befrugtende, men det er selve Antydningen i Loven, der ved at gaa ind i den almindelige Tankegang faar en mere befrugtende Virkning for det borgerlige Liv, end selve Lovbestemmelserne, der kunne bortfortolkes. Saaledes har ogsaa her i Kommunerne den moraliske Betydning virket stærkere end en positiv Bestemmelse ellers mange Gange vilde have gjort, og det fordi Loven har fundet noget Beslægtet i deres Sind, som har havt med de Fattige at gjøre omkring i Kommunerne. Denne moraliske Forpligtelse har

Kommunalbestyrelsen i Kjøbenhavn ikke følt, ligesaa lidt som Staten har følt nogen Trang i saa Henseende som Stat, uagtet det jo er en aabenbar Sandhed — hvad jeg ikke skal komme nærmere ind paa her, da det vilde føre mig for dybt ind paa Samfundsforholdene — at vi ved en Forsømmelse af hele den sociale Lovgivning og ved høist mangelfulde Bestemmelser med Hensyn til Opdragelses- og Undervisningsvæsenet, ingenlunde have været uden Skyld i, at Forholdene have været stillede saaledes for Smaafolkene her i Landet, som de have. Det har undret mig i høj Grad, at Kjøbenhavns Kommunalbestyrelse kunde betragte sig som saadan staaende aldeles udenfor Understøttelsesvæsenet. Nu er der vist Ingen, der vil benegte, at Understøttelsesvæsenet i Kjøbenhavn og Fredensborg — thi de ere jo i Virkeligheden efter Forholdenes Natur som en Kommune — altsaa Understøttelsesvæsenet i denne samlede Kommune har udrettet noget særdeles Betsignelsesrigt, og drog man frem og turde man drage frem for Offentligheden den Kræfte af udmærkede Kræfter blandt Kvinder og Mænd, som have lagt et stort Arbejde ind i denne Sag, da er jeg overbevist om, at skulde offentlige Belønninger i Dekorationer, Titler o. s. v. sættes i Forbindelse dermed, vilde der være mange af disse Folk, der vilde staa høit paa vor Rangliste. Men denne Ordning kan efter min Mening ikke blive gennemgaaende tilfredsstillende, og den er, saavidt jeg har kunnet skjønne, ikke heller saaledes gennemorganiseret, at den kan gribe fuldstændig tilstrækkelig ind i paakommende Tilfælde. Vi har ligeledes i høj Grad beundret den Hjælp, Understøttelsesforeningen fik i Kjøbenhavn af Politivæsenet, men Ingen vil benegte, at den Godgjørenhed, som i rigt Maal blev ydet, dels af Penge dels af Varer, ikke fandt en saa tilfredsstillende Anvendelse, at den naaede ud, netop til de Sider, som trængte til det for at faae den bitterste Nød afhjulpen. Andre Foreninger, socialdemokratisk Forbund, vistnok ogsaa Arbeidernes Værn o. s. v. anstrengte sig ligeledes — vi kan prise dem alle sammen — for at tage Opgaven op hver paa sin Vis og hver med sin Begrænsning, og den er ogsaa delvis bleven løst gennem disse Bestræbelser, der, om de end ikke have været forenede, dog maa have sigtet til det samme Maal. Men alt dette er ikke tilstrækkeligt, og jeg er overbevist om, at dersom der havde været tilfede en af Lovgivningen og af Kommunalbestyrelsen støttet Organisation, vilde den have fundet bedre Kræfter og Midler til ganske anderledes virksomt at afværge i en saadan Kommuns